



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Theologia Moralis**

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

**Busenbaum, Hermann**

**Coloniæ Agrippinæ, 1714**

Articulus II. An actus conjugalis sit præceptus & debitus.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-42682**

bonos ex iis secutos : neque hi actus manentes in superiore parte animæ, per se loquendo, solent commovere spiritus venereos, aut ad copulam tendere. Dixi, si &c. nam licet talis delectatio rationalis, quæ consistit in tali volitione approbativa absolute possit esse sine delectatione sensitiva, tamen homini ad delectationes venereas prono etiam tales cogitationes vel delectationes rationales plerumque periculose erunt, uti notant Auctores cum Gob. tr. 10. num. 675.

ARTICULUS II.

351.

An actus conjugalis sit preceptus & debitus.

Resp. I. Etsi conjuges nullâ lege obligentur ad usum Matrimonii, tenentur tamen per se ex justitia sibi reddere debitum, si alter ab altero expressè vel tacitè, verecundiâ scilicet obstante, petat. Ratio prioris est, quia non tenentur utri suo jure. Ratio posterioris sequitur ex natura contractûs mutui, S. Tho. in 4. d. 32. q. 1. a. 2. &c. communiter ex 1. Cor. 7. Unde resolves.

I. Neuter tenetur, per se loquendo, ad petendum debitum, etsi per accidens aliquando tenetur, vel ex charitate, v. g. ad avertendum periculum incontinentiæ imminens conjugibus, Perez d. 50. f. 2. num. 4. & 5. vel ex justitia legali, quod quod salus publica periclitetur, nisi proles nascatur.

II. Conjuges tenentur ad cohabitationem, nec potest alter ab altero invito diutiùs abesse, sine necessitate: quia hæc obligatio sequitur ex obligatione reddendi debitum; Sanch. l. 9. d. 4. Kom. d. 34. d. 2. n. 19. Perez n. 3.

P 2

III.

F. I. 2. 0. 1. mor. claudi a Crox. om. VIII. ca.

III. Peccat mortaliter, qui conjugii serio &  
 instanter petenti debitum negat, quia est re-  
 gravis, & debetur ex iustitia: intellige, nisi pe-  
 tens precibus, aut alia ratione honesta averti  
 possit, & petitio non sit immoderata, (nam si  
 sæpè petenti semel vel bis negetur, citra pericu-  
 lum incontinentiæ, videtur esse tantum venie-  
 le, ob levitatem materiæ; & aliquando, si im-  
 modice immoderatè & iusto sæpius petat, nullum,  
 secundum Perez f. 4.) nec sit alia iusta causa ne-  
 gandi, Bon. q. 4. p. 1. ex Sanch. Fill. & c. iustam au-  
 tem (secluso periculo incontinentiæ utrius-  
 que) esse censet Perez n. 6. si plures nascantur  
 filii, quàm possint alere.

IV. Peccat graviter vir vel mulier, si se im-  
 potentem reddat, etiam mediis aliis licitis, v. g.  
 jeuniis, &c. invitâ comparte; imò si aliter non  
 possit reddere debitum, licitè non observat je-  
 junia Ecclesiæ, sicut & uxor, si notabiliter vis fac-  
 deformior, Bon. l. c. Sanch. d. 3. n. 11. Regin. Kon.  
 Fill. n. 306. & c. Perez f. 2.

V. Conjux tenetur reddere debitum, quan-  
 vis illicitè petenti, si redditio hinc & nunc non  
 sit illicita, v. g. petenti voluptatis causâ, vel ligat-  
 to castitatis voto, vel die festo, &c. Vid. Sanch. d.  
 6. Pont. l. 9. cap. 3. Kon. dub. 6. Perez f. 5. quia ma-  
 litia alterius non dat illi jus negandi, quod  
 suum est. Non tamen tenetur reddere petenti  
 sine gravi causa, modo innaturali, vel loco pu-  
 blico, vel sacro, &c.

VI. Non tenetur reddere, 1. si alter alteri  
 debitum remisit, v. g. si consensu mutuo ven-  
 derint castitatem, vel auctoritate publicâ ab-  
 brârint divortium. 2. Si petens sit amens; quia  
 talis non est capax usûs dominii, nec petitur  
 ratio

ratione & humano modo. Quod etiam valer<sup>o</sup>  
in ebrio. Simpliciter tamen uti petere, ita &<sup>o</sup>  
reddere licet tam ebrio, quàm amenti, nisi es-<sup>o</sup>  
set periculum foetus enecandi, *Navar. cap. 16.*<sup>o</sup>  
*Syl. Ley. l. 5. t. 10. p. 3. c. 1. n. 9.* Si alter mœcha-<sup>o</sup>  
tus sit; quia frangenti fidem, fides frangitur ei-<sup>o</sup>  
dem: nisi tamen ipse quoque sit adulter vel<sup>o</sup>  
causa adulterii.

VII. Et si is, qui Matrimonio contracto sciens<sup>o</sup>  
prudens voluntariè cognovit consanguineam<sup>o</sup>  
uxoris in primo vel secundo gradu, non possit<sup>o</sup>  
petere debitum, tenetur tamen reddere. Idem<sup>o</sup>  
est de eo, qui inscià comparte vovit castita-<sup>o</sup>  
tem, post Matrimonium consummatum. Si<sup>o</sup>  
tamen antè vovisset, videtur obligari ad in-<sup>o</sup>  
gressum Religionis, saltem primo bimestri. (ni-<sup>o</sup>  
si tamen Matrimonium consummaverit) imò<sup>o</sup>  
etiam post, si uxor consentiat, de quo plura *vid.*<sup>o</sup>  
*Laym. n. 10.*

Resp. II. Conjux non tenetur reddere debi-<sup>o</sup>  
tum, si inde grave damnum vel periculum sibi<sup>o</sup>  
vel proli meritò timeat, *Perez f. 4. Unde non te-*<sup>o</sup>  
*ner sequentibus casibus.*

I. Si illud petat maritus morbo contagioso<sup>o</sup>  
laborans, v. g. gallico, peste, leprâ, &c. (nisi ta-<sup>o</sup>  
men hæc ante Matrimonium fuerit cognita &<sup>o</sup>  
non sit nimis gravis) *Bonac. q. 4. p. 1. n. 8. Perez,*<sup>o</sup>  
*Sanch. d. 14. Laym. c. 1.*

II. Si petat ab uxore laborante feбри vel alio<sup>o</sup>  
morbo, cui copula noceret, *Bon. n. 4. ex Sanch.*<sup>o</sup>  
*6.* Item *Perez l. c.* aut ut quidam volunt,<sup>o</sup>  
tempore menstrui, *Bonac. p. 3. n. 11. & p. 6. n. 10.*<sup>o</sup>  
contra *Sanch. Hurt. Perez d. 49. f. 3.* aut dum<sup>o</sup>  
uxor est gravida, & ex redditione periculum<sup>o</sup>  
mortis (vel etiam abortus) probabile timetur<sup>o</sup>

»proli jam conceptæ. Imò tunc nec petere, nec  
 »reddere licitum est, ut per se patet, ait *Laym. n.*  
 »7. & esse mortale, dicit *Perez f. 3.* ( addens ex  
 »*Sanch. Kon. & Hurtad.* cessante periculo prolis,  
 »usum Matrimonii licitum esse ) aut si non pos-  
 »sit uxor edere foetum, nisi mortuum, *Bon. p. 1.*  
 »& 2. nu. 14. ( *Laym. tamen cap. 7. nu. 7.* dicit eo  
 »casu licere reddere, imò & petere: quod *Bon. l.*  
 »c. concedit, si fiat ob periculum incontinentiæ,  
 »aut non possit edere, nisi cum præfenti pericu-  
 »lo vitæ, *Bonac. num. 7. Laym. n. 6.* Quod tamen  
 »ad vitandam incontinentiam, aut alia gravi  
 »causa, eam posse permittere & debitum redde-  
 »re, insinuat *Laym. l. c. ex Sanch. l. 7. d. 102. n. 11.*  
 »Denique propter grave periculum morbi ( non  
 »tamen propter ordinarios dolores partus ) po-  
 »test conjux negare debitum, etiamsi in altero  
 »esset periculum incontinentiæ, *Sanch. Prep. Pe-  
 »laus, Dian. p. 6. t. 7. R. 64. & p. 9. t. 7. R. 4.*  
 » III. Si alter debitum exigat innaturali mo-  
 »do; nisi tamen ex negatione timeantur gravio-  
 »ra mala, v. g. rixæ, odium, incontinentia.  
 » *Queres.* An aliquando liceat impedire pro-  
 »lis generationem.  
 » *Resp.* Possunt quidem conjuges ex gravi cau-  
 »sa aliquid facere, ex quo per accidens sequatur  
 »effusio seminis, peccant tamen, si in usu Matri-  
 »monii, vel post usum, faciant aliquid, quo  
 »impediatur conceptio, aut semen conceptum  
 »rejiatur. Ratio prioris est, quia non impedi-  
 »tur generatio, ne quidem indirectè, sed tan-  
 »tùm permittitur, ut non fiat, quod licet ex cau-  
 »sa rationabili. Ratio posterioris, quia agunt  
 »contra fidem & finem principalem Matrimo-  
 »nii: Unde tales non excusat paupertas in-  
 »minu-

minens  
 I. Lic  
 si ex nat  
 dummo  
 si ex con  
 bi vel m  
 niat. V  
 II. P  
 Matrim  
 exciteu  
 cet ex Sa

Q. Uæ  
 cor  
 ur auth  
 nob, & co  
 §. 1.  
 cat, Sanch  
 peccato  
 hæc cau  
 verum v  
 si petat o  
 reddere  
 petere.  
 §. 2.  
 parte pe  
 litatis,  
 rum pos  
 Henric. S  
 relatus l  
 quia ficu  
 depositu  
 tis non t

minens aut periculum ex partu. Unde resolves, »

I. Licite interruptitur actus conjugalis, et »  
si ex naturæ concitatione secutura sit pollutio, »  
quomodo sit justa causa interruptendi, v. g. »  
si ex continuatione immineat periculum mor- »  
bi vel mortis ab hoste, vel aliquis alius interve- »  
niat. Vid. Perez d. 49. f. 9. »

II. Peccat probabiliter fœmina, quæ in usu »  
Matrimonii animum aliò distrahit, ne natura »  
excitetur; venialiter tamen, ut Perez n. 7. do- »  
cet ex Sanch. »

ADDENDA.

Quest. 55. Quando debet licite reddatur 352.  
conjugi illicitè petenti. R. Hic variè loquun-  
tur authores, uti refert Avers. q. 21. f. 7. §. Septi-  
mo, & constabit ex jam dicendis.

§. 1. Quando petens tantum venialiter pec-  
cat, Sanch. l. 9. d. 6. n. 6. absolutè dicit, alterum sine  
peccato reddere, si aliàs esset offensurus, quia  
hæc causa censetur excusare cooperantem: quod  
verum videtur, si posset aliter licite petere, uti  
si petat ob voluptatem, ad cavendam offensam  
reddere potest, quia posset ex alio fine honesto  
petere.

§. 2. Quando petere est mortale tenens se ex 253.  
parte petentis, uti si petens habeat votum ca-  
stitatis, vel aliud novum impedimentum, alte-  
rum posse & teneri reddere docent Adr. S. Anton.  
Henr. Sanch. l. 5. d. 11. n. 2. Castrop. Perez, Busenb.  
relatus l. 2. n. 250. Viva ad prop. 9. Inn. XI. n. 14.  
quia sicuti si quis contra votum suum repetat  
depositum, teneor reddere, quia malitia peten-  
tis non tollit jus, quod habet ad rem aliunde  
suam,

F. I.  
201  
H. mor.  
E. I. audii  
a Crox  
om. VII  
C. I.

suam, ita etiam hic, cum actus ille secundum se sit licitus, & tantum illicitus ex circumstantia petentis, ergo videtur retinere jus suum, secundum Regulam de cooperatione l. 2. à num. 250. explicatam, quod ille non peccet, qui ex justa causa cooperatur actui, quem alter ex sua tantum culpa facit male. E contra nec tenetur, nec posse in tali circumstantia reddere docent *Rich. Silv. Comit. Pontius l. 10. c. 3. Krimier à num. 819.* & alii, quia petens hic & nunc non potest talem actum licite facere, & per votum vel novum impedimentum amisit usum sui juris, cum non possit habere jus ad peccandum, ergo non est licitum illi cooperari, Regula enim de cooperatione l. 2. à n. 255. & l. 6. p. 1. à n. 209. explicata tantum dicit licite fieri cooperationem, quando alter hic & nunc posset modo licito ponere talem actum, cui cooperor. Et hæc secunda sententia videtur probabilior; suadet autem rectè *Aversa q. 10. f. 4.* ut ille, qui prævidet peccandum, petat ipsemet, & tum poterit uterque licite talem actum habere.

354. §. 3. Si petens per suam culpam amisit potestatem petendi, quia v. g. per incestum contraxit affinitatem cum conjuge, conjux non tenetur reddere, *Sanch. n. 8.* Imò *S. Th.* aliique gravissimi AA. quos refert *Sanch. n. 11.* docent peccare innocentem, si reddat, quia cum justè negare possit, secundum dicenda n. 375. si non negat, videtur non tantum consentire in peccatum ipsius, sed etiam cum impedimento per novam affinitatem contracto, sine ulla necessitate coire, quod videtur illicitum. Oppositum tenent *Sanch. n. 12.* & *Dian. p. 9. t. 8. R. 32.* quia quamvis negare posset, tamen si reddat, per hoc non videtur

forma

formaliter cooperari peccato, vel illicitæ peti-  
 tionis alterius, sed tantum actui de se licito, ad  
 quem jus habet, & cuius usu privari non debet  
 ob crimen alterius, & ideo Cap. *Transmissæ*, &  
 Cap. *Tue De eo*, qui cognov. consanguin. dicitur,  
 quod affinitas post Matrimonium contracta  
 ei conjugii officere non debeat, qui iniquitatis  
 participes non fuit, officeret autem, si peccaret  
 reddendo, & si semper teneretur primus pe-  
 tere. Utraque sententia est probabilis, sed prima  
 videtur probabilior. *Avers.* tamen q. 17. f. 3.  
 tenet cum secunda, si, postquam innocens mo-  
 nuerit nocentem, ut abstineat, non possit sine gra-  
 vi suo incommodo id illi persuadere: tumque  
 verum rectè suadet, ut ipsemet innocens petat  
 debitum, quia nocens tum poterit sine peccato  
 reddere.

§. 4. Quando petere est mortale ob circum- 355.  
 stantiam tenentem se ex parte ipsius actus copu-  
 læ, ut si petatur in loco sacro, vel cum periculo  
 pollutionis, abortus &c. tum etiam reddere est  
 mortale, quia tum fit formalis cooperatio ad  
 actum de se malum, *Sanch. n. 16. Spor. supra.*

§. 5. Si conjux ob majorem voluptatem, quæ 356.  
 secundum dicta n. 295, fit venialiter mala, pe-  
 tere debitum situ vel modo non consueto, *Armill.  
 Pala. Henric. & alii apud Sanch. n. 1.* dicunt, alte-  
 rum conjugem non teneri reddere, tum quia  
 non petitur modo debito & naturali, tum etiam,  
 quia non habet jus ad peccandum, secundum  
 dicta n. 353. Contradicunt tamen *Pontius, Es-  
 ch. Sanch. l. 9. d. 16. n. 8.* quia cum secundum  
 dicta n. 352. licitè possit reddere, videtur tene-  
 ri, si bonis verbis non possit adducere ad absti-  
 nendum, vel ad aliter coeundum, nec censetur

Handwritten text on the book's spine, including the number 201 and various letters and words such as 'mor', 'laudii', 'a Crox', 'om VIII', and 'ca'.

tur formaliter cooperari ejus peccato, quia posset hic & nunc aliter licite petere. Et secundum Regulam jam datam putarunt aliqui, si vir nolit seminare nisi extra vos, uxorem non teneri quidem, attamen posse admittere talem imperfectam ejus copulam: quia habet jus ad copulam; quod autem vir non faciat, uti deberet, posset, est ejus solius culpa, ad quam non censetur uxor, nisi materialiter cooperari, eo modo, quo petens Sacramentum ab illo, qui ex sua culpa ministrabit indignè, non censetur ejus peccato formaliter cooperari, secundum dicta l. 6. p. 1. à n. 211. Opponunt quidem priores Authores, non esse annuendum, sed resistendum desiderio petentis, Cap. Negligere, 2. q. 7. Cap. Anima, 2. q. 5. nam petenti etiam rem suam in grave damnum corporale proprium vel alienum, non est annuendum, ergo multò minùs in spirituale damnum, ergo etiam si posset aliter petere, si aliter non perat, negandum est illi. Sed Authores illi respondent ex textibus illis Juris tantum probari, quòd si posset commodè adhiberi correctio fraterna, & impediri peccatum petentis ad hoc esset obligatio, secundum dicta l. 1. à n. 208. & notat Sanch. n. 5. De cætero, ubi impediri non potest sine incommodo, offensa, rixâ, periculo incontinentiæ in petente, permitti potest peccatum, & cooperatio erit materialis tantum, aut fieri debet, quod suadet Avers. Ad rationem in contrarium, disparitatem dat. Sanch. n. 17. quod nemo habeat dominium corporale proprii vel alieni: è contrà Deus homini relinquit dominium morale circa bona animæ, quam reliquit in manu consilii ejus.

qui ante vel in Matrimonio vovit castitatem, virginitatem, celibatum, Religionem, sacros Ordines. &c. §. 1. Gloss. Engel. & alii, quos referunt Sanch. l. 9. d. 33. & Merdo diff. 5. n. 167. dicunt eum, qui vovit castitatem, peccare mortaliter in sola prima petitione debiti, quod probabile esse dicunt alii 6. Authores cum Saa. Imò aliqui cum Tann. & Gob. tr. 10. n. 628. putant eum, qui ante Matrimonium vovit castitatem, nequidem in prima petitione peccare mortaliter, saltem si petat post primum bimestre, quia votum videtur suspendi per Matrimonium ininitum, talis enim tenetur consummare Matrimonium & reddere debitum, redditio autem debiti æquè adversatur castitati, ac petitio. *Confirmant*, quia, qui vovit Religionem, si Matrimonium iniêrit, potest illud consummare, & post consummationem reddere ac petere debitum, nec tenetur stante Matrimonio tantùm rato transire ad Religionem, ergo & qui vovit castitatem. Sed absolute dicendum est, quamvis ille, qui castitatem vovit stante Matrimonio rato, non teneatur ingredi Religionem secundùm dicenda n. 360. at tamen nunquam licet petere debitum, ita S. Th. & 70. gravissimi Authores cum Sanch. n. 5. & Merdo n. 173. Ratio est, quia votum castitatis includit obligationem præcepti negativi, cum vivens se obstringat ad abstinendum ab omni actu venereo, ergo votum Castitatis etiam in Matrimonio factum obligat semper pro semper proad ea, quæ cum Matrimonio sunt compatiblea, compatibile autem est, non petere debitum, licet non reddere, non sit compatibile. *Resert*, quòd hoc viro videatur difficile, nemque onerosum uxori, quæ verecundabitur petere.

F. J.  
201  
A. mor.  
Laudii  
a Crox  
om. VIII  
C. A.

petere, *nam* imprimis, si viro sit difficile, *si* impūter, & petat dispensationem. Deinde poterit vir reddere, non tantum quando uxor petet expressè, sed quando ex signis, quæ inter conjuges sunt nota, advertet eam optare, uti paulò post dicitur.

358. §. 2. Qui vovit virginitatem, per hanc intelligens continentiam à primo actu, quo virginitas amittatur, hac necdum amissâ peccat mortaliter ineundo Matrimonium, nec potest primâ vice petere debitum: attamen, secundum dicta, potest reddere, & sic semel reddito debito, aut aliter etiam prius amissâ virginitate, potest contrahere Matrimonium, reddere & petere debitum, quia cessat omnis obligatio illius voti non amplius implebilis: quando nam autem amittatur virginitas, dixi l. 3. p. 1. n. 917. E contra si per virginitatem intellexisset continentiam ab omni actu venereo, reipsâ vovisset castitatem, uti rectè *Sanch.* n. 7. & intelligitur ex dictis l. 3. p. 1. n. 561. deberetque de illo dici, quod de vovente castitatem. Et notant *Sanch.* & *Averf.* c. 10. f. 4. in dubio præsumendum esse, quod per virginitatem intellexerit castitatem.

359. §. 3. Qui ante Matrimonium vovit cœlibatum vel sacros Ordines, peccat mortaliter, in primis ineundo Matrimonium ex intentione consummandi: deinde etiam consummato, quia per primum vult se constituere, per secundum se constituit in eo statu, ut votum explet nequeat, attamen consummato semel Matrimonio potest reddere & petere debitum, quod imprimis cœlibatus non est ipsi amplius potestabilis, & votum illud non ineundi Matrimonium non erat votum absolutum abstinendi ab actu

conjugali, sed tantum, quasi conditionatum, supposita abstinencia ab ipso Matrimonio, *S. An- ton. & alii cum Sanch. n. 22. Krim. n. 1969. contra Navarr. Cajet. & alios.* Deinde voyendo Ordines sacros non vovit castitatem, sed tantum statum, in quo voyenda esset castitas, sicuti non ideo tenetur ad Horas canonicas, sed tantum ad statum, in quo teneretur ad Horas, si illum suscepisset, *Sanch. Laym. Krim. n. 2128.* Et idem est, si in Matrimonio rato voveret sacros Ordines, & postea consummaret Matrimonium: uterque tamen, soluto per mortem conjugis Matrimonio, vel etiam inducto justo divortio, tenetur adimplere suum votum, quantum adhuc fieri potest, *Sanch. supra à n. 14. & d. 34. à n. 6.*

§. 4. Qui ante vel post Matrimonium ratum vovit Religionem, peccat mortaliter in- 360. cendo illud animo consummandi, vel consummando, posset enim & teneretur ante illud consummatum Religionem ingredi, & votum suum observare: si tamen semel consummavit, postea potest & petere & reddere debitum, secundum dicta n. 357. Qui autem ante vel post Matrimonium ratum vovit sacros Ordines, non potest resilire à Matrimonio rato, imò secundum dicta n. 206. nequidem à sponsalibus, ut sacros Ordines suscipiat: Si quis verò ante vel etiam post Matrimonium ratum voverit castitatem, virginitatem, sacros Ordines, & alter conjugum non consentiat, nec abstinere velit ab actu conjugali, docent *Alensis, Scor. Cajet. Nav.* atque multi apud *Sanch. l. 9. d. 34. n. 2.* illum teneri ingredi Religionem, quia hoc ipsi licitum est, & ita potest illis votis suis satisfacere, ergo ad hoc videretur teneri, E contra non ideo teneri

F. I.  
201  
H. mor.  
I. laudi  
a Croix  
om. VIII  
ca

teneri ingredi Religionem, sed posse reddendo debitum consummare Matrimonium saltem post primum bimestre, docent *Sor. Henriq. Ang.* alique cum *Sanch.* à n. 3. quia ita videtur stare in Extrav. *Joan. XXII. Antiquæ*, De voto, ubi innuatur, talem renuere posse ingredi Religionem. Ratio autem est, quia sicuti ille, qui vovit aliquid donare, aut etiam solvere alteri, id non possit obtinere, nisi vendendo se in servitutem alicui, ad hoc non tenetur, ita in nostro casu. Et ratio utriusque à priori est, quia cum tale medium servitutis vel Religionis sit aliquid in se difficillimum, & excedens id, quod voverat, vovendo, non censetur voluisse se obligare ad tale medium excessivè difficilius & altioris ordinis.

361. §. 5. Eum, qui ante vel post Matrimonium ratum vovit castitatem, teneri saltem primo bimestri negare debitum, docent *Sanch. l. 9. d. 4. n. 14. Avers. q. 10. f. 4. §. Demum, Gob. tr. 10. nu. 629.* & alii, cum enim sine peccato possit negare, & sic eousque stare voto per medium non difficile sed ordinarium, non apparet, cur non debeat: Probabile tamen esse, quod debitum reddere possit, tenent aliqui apud *Dian. p. 11. tit. 5. R. 40.* eò quod status Matrimonii videatur quoad redditionem suspendere votum. An autem etiam ille illo bimestri negare possit debitum, qui omnino nihil cogitat de Religionem eunda, dicitur n. 420. ubi à n. 419. plura addentur de isto bimestri.

362. §. 6. Peccat, qui Matrimonium contrahit cum illo, quem scit habere unum ex prædictis votis, quia cooperatur huic sacrilego ejus contractui, potest tamen postea ab hoc exigere debitum.

debitum, *Silv. Sanch. l. 9. d. 33. num. 2.* An autem peccet conjux si conjugi suo voto castitatis obtristato & illicitè petenti reddat debitum, dixi num. 353.

§. 7. Si quis post Matrimonium consummatum absque licentia conjugis voveat Religionem, aut sacros Ordines, intendens tunc implere, patet votum esse irritum, cum sit de re illicita: si intenderit implere post mortem uxoris, vel obtento legitimè divortio, valet, & præsumendum est sic esse factum, si absolutè & simpliciter vovit, non præfiniendo tempus, standum enim est pro valore actûs, & delicta non præsumuntur, ita quoad omnia *Sanch. l. 9. d. 35. à n. 11.*

§. 8. Votum non petendi debitum, quod si licentia conjugis, sive à viro, sive ab uxore contrahitur post consummatum Matrimonium, est validum, quia neuter tenetur petere, & laudabile est abstinere, *S. Aug. S. Th. Sanch. l. 9. d. 35. à n. 18. contra alios.* Similiter votum castitatis, quod tantum obligat ad non petendum debitum, hæc enim est materia divisibilis, in quantum votum, *Sanch. à n. 25.* & colligitur ex *Cap. Julian & Cap. Placet, De convers. conjug. valetque hic, si non valet, quod ago, us ago, valet, us non potest, Cap. un. De despons. impub. in 6. Hinc infert Sanch. n. 29.* votum hoc etiam obligat ad non ineundum aliud Matrimonium, non ad abstinendum ab omni actu venereo ex Matrimonio, quia potuit, & censetur se valuisse ad ista obligare.

§. 9. Si vir & uxor statim post Matrimonium mutuo consensu voverint Religionem, ut pacto, ut uterque ingrediatur, sed neuter si altero, possunt post hoc consummare Matrimonium,

E. I.  
2. 0. 1

mor.  
Claudi  
a Croix  
VIII

C. I.

monium, quia non voverunt castitatem, nec per hoc impediatur ingressus in Religionem, quamvis mortaliter peccare possit ille, qui est in mora ingrediendi, & ita non implendi votum, *Sanch.* l. 9. d. 37, n. 5. E contra, si ex communi consensu vir voveat sacrum Ordinem statim suscipiendum, & uxor juvenis castitatem, neutrum votum valet, etiamsi fiat ante consummatum Matrimonium, quia vir non potest ad sacros Ordines promoveri ex licentia uxoris mementis in saeculo, nisi haec sit sexagenaria, & non suspecta de incontinentia. Et consequenter votum uxoris etiam erit irritum, quia erat respectivum ad votum viri, vovebat enim castitatem pro eo tempore, quo vir haberet sacros Ordines, uti suppono cum *Sanch.* n. 7. qui putat in utroque casu posse utrumque amicabiliter petere & reddere debitum, attamen neutrum potest exigere aut teneri reddere, quia mutuo illo consensu & pacto videntur sibi remisisse obligationem. Addit n. 8. si mutuo consensu & pacto vir voveat Religionem, & uxor sexagenaria non suspecta de incontinentia castitatem, neutrum peccaturum, si petat aut reddat debitum, quia vir non vovit castitatem, & uxor eandem non vovebat, nisi vir profiteretur in Religione, ut iterum suppono: & quamvis Matrimonium consumment, poterunt & debebunt sua illa vota implere.

366. §. 10. *Can. Manifestum.* 33. q. 5. dicitur: quilibet eorum alterum à suo jure absolverit, scilicet consentiendo ut castitatem voveret, ad praeteritam servitutem ipsum revocare non poterit. Attamen qui consentit, ut conjux suus castitatem voveret, non ideo se privavit jure exigendi debitum & idem.

ideo, si petat, tenebitur alter reddere, *Imoc.*  
*Ab. Str. Nav. & alii cum Sanch. l. 9. d. 36. à n. 4.*  
 contra alios; si tamen vir consensisset, ut uxor  
 roveret castitatem omnimodam, hoc ipso con-  
 cessit, ut uxor se voto obligaret etiam ad non  
 reddendum debitum, hinc, nisi hoc votum ir-  
 ritaret, peccaret ab ea petendo debitum, an au-  
 tem hoc votum irritare possit, dicitur n. 368.  
 Quod si voto non irritato peteret debitum, uxor  
 teneretur reddere, nisi vir per pactum à se abdi-  
 casset jus iustitiæ ad usum conjugii, tum enim  
 uxor illicitè redderet, *Palud. Henriq. Sanch. n. 7. &*  
*Idem dicit Sanch. d. 37. n. 4.* si vir prius cum  
 uxore consensu uxoris, & postea uxor cum consensu  
 viri castitatem vovisset, uterque seorsim, & abs-  
 que mutuo pacto vel abdicatione juris, tum  
 uxor maneret in utroque jus iustitiæ ad peten-  
 dum, & consequenter maneret obligatio ad red-  
 dendam debitum etiam illicitè petenti.  
 § 11. Pactum mutuum inter conjuges non reddendi  
 nec reddendi debitum est validum, si  
 nulla enim sit injuria, & sicuti possunt mutuo  
 vivere, ita pacisci: uterque tamen licitè pote-  
 rit pactum illud remittere alteri, & ita petere ac  
 reddere debitum, quia, ubi aliunde non adve-  
 nit vitium, omnis res, per quascunque causas nasci-  
 tur, per easdem dissolvitur, *Cap. 1. De Regulis Ju-  
 r. Henr. Sanch. l. 9. d. 37. n. 19.* Quod si  
 pactum stare pacto, & juramentum esset adje-  
 ctum in favorem utriusque, ut manerent liberi  
 obligatione reddendi, possent mutuo con-  
 tingit illud remittere, secus, si ex pietate ad co-  
 muni Deum per contumeliam, tum enim ha-  
 betur, sicuti si supervenisset votum castitatis,  
 observandum esset. In dubio autem, quæ  
 ten. VII.

Q inter-

Ex II.  
 201  
 H. mor.  
 I. laudii  
 a Croix  
 VIII  
 C. II.

intentione jurarint, præsumendum pro cauta  
pia, *Sor. Graff. Sanch. n. 20.*

368. §. 12. Dixi l. 3. p. 1. n. 493. cum commu-  
nibre, quod maritus non possit directè irritare  
vota uxoris, sed tantum indirectè, & quasi su-  
spendere, in quantum præjudicant suo juri;  
qualiter uxor etiam viri vota potest suspendere.  
Putat quidem *Illf.* probabile esse, quod uxor  
possit irritare votum viri de non petendo debi-  
to, sed ex dictis l. 3. p. 1. n. 504. oppositum est  
tenendum, aliter enim potest satisfieri juri ux-  
oris, ut jam dicitur. Et de omnibus illis potest  
videri *Sanch. l. 9. à d. 39. usque ad 44. fuffilim.*  
agens de irritatione quorumcunque votorum,  
quæ tam maritus quam uxor emittit ante vel  
in Matrimonio, aut etiam in divortio &c.

369. §. 13. Maritus, qui sine consensu uxoris vo-  
vit, vel castitatem, vel non petere debitum, pe-  
test huic offerre actum conjugalem, si advertat  
eam optare, & præ verecundia non petere, quia  
tunc censetur ea tantum redditio, *S. Th. in sup-  
pl. q. 64. a. 2.* Imò id posset facere, licet uxor  
consensisset in votum mariti, si adverteret eam  
alioquin fore in periculo incontinentiæ: nec te-  
neretur suum votum manifestare, si prævideat  
quod ipsa ideo non fit petitura debitum, ut  
cum aliis docet *Sanch. l. 9. d. 7.* & in simili ha-  
omnia dicuntur à n. 378. de incestuoso. De ca-  
terò dixi l. 3. p. 1. n. 560. votum ingrediens  
Religionem emissum cum licentia conjugis  
revocabiliter cedentis juri suo, esse reservatum  
uti & emissum sine licentia conjugis necesse  
consummato Matrimonio.

370. §. 14. Si uterque etiam communi consensu  
vovisset non petere debitum, & alteruter adve-

erret alterum indigere ob periculum inconti-  
 nentiae, possent, imò secundum *Nav. Sanch. l. 9.*  
*d. 7. n. 11. & d. 37. n. 22.* tenerentur sibi mutuo  
 reddere debitum, quia per votum non petendi  
 non voluerunt excludere usum reddendi ex ju-  
 stitia, vel saltem ex præcepto charitatis debi-  
 tum. Aliud est, si communi consensu irrevoca-  
 biliter vovissent castitatem, valeret enim hoc  
 votum, nec possent petere, *S. Aug. S. Greg. Alb. M.*  
*S. Anton. Nav. aliique plurimi cum Sanch. l. 9. d.*  
*17. n. 10. & 17.* Imò dixi libro 3. p. 1. n. 560.  
 probabile esse tale utriusque votum esse reserva-  
 tum. Quòd si fierent obnoxii periculo inconti-  
 nentiae, aut etiam alteruter laberetur in fornicationem,  
 non ideo possent per Judicem Ecclesiasticum compelli,  
 ut redirent ad usum corporis, sed tenerentur,  
 vel fortius resistendo vincere tentationes,  
 vel petere dispensationem, *Sanch. l. 9. d. 17.*  
 addens n. 17. posse esse veniale, si prævi-  
 detur tali periculo sic voveatur.

§ 15. Dispensatio in petitione debiti ab vo-  
 tate prius editum, tantum servit vivente con-  
 jugio, non autem post ejus obitum, tum enim  
 non poterit de novo contrahere sine nova di-  
 spensatione, secundum dicta l. 3. p. 1. n. 564.  
 Similiter cum quo dispensatum est, ut cum vo-  
 tate castitatis aut Religionis contraheret, possent  
 etiam petere debitum, si post conjugium  
 carnalem exercent, aut etiam durante  
 conjugio cum alia, quam cum uxore sua, peccat  
 contra votum, quia tantum dispensabatur  
 respectu suæ, *Sanch. l. 9. d. 33. n. 11. Laym. Lohm.*  
 votum castitatis, cœlibatûs, Religionis &c.,  
 non obliget eum, qui ita proclivis est in luxuriam,  
 ut salubrius videatur inire Matrimonium,  
 dixi

Q

F. J.  
 201  
 mor.  
 Claudii  
 a Croix  
 VIII  
 c. 1

dixi l. 3. p. 1. n. 481. An autem proles nata  
conjugibus obligatis voto castitatis, professus  
Religione, post sacros Ordines susceptos, sit le-  
gitima aut irregularis, dicam l. 7. c. 5. quando  
de irregularitate.

372. Q. 57. An conjux adulter vel incestuosus habeat  
ad copulam. R. §. 1. Est veluti pœna conventio-  
nalis Jure naturali & divino inducta, inquit  
Sanch. l. 1. d. 68. n. 4. ut frangenti fidem  
non servetur, ideòque si unus conjugum admi-  
tat adulterium, potest alter innocens ipsi nego-  
re debitum; quamdiu tamen id non rescit  
dissimulat, nihil excipiendo contrà, probabi-  
lius videtur cum Caj. Sor. Sanch. n. 4. Fill. tr. 1.  
n. 87. Gob. t. 10. n. 600. & aliis contra alios adu-  
terum ipso facto non amisisse jus petendi debi-  
tum, ideòque non posse quidem exigere tan-  
quam debitum, attamen posse petere tanquam  
benevolè concedendum, quia non tenetur debi-  
tum suum prodere, nec pœnam talem primò  
in seipso exequi; & quamvis dicatur privari ipso  
facto, intelligitur, si à conjuge innocente po-  
vetur.

373. §. 2. Si pars innocens habeat sufficientem  
certitudinem de adulterio, quamvis juribus  
probare non possit, potest negare debitum,  
ab adultero licitè cogitur ad reddendum, quod  
ut dictum est, privatur ipso facto, id est, ad pro-  
vandum hoc jure non requiritur sententia,  
sufficit sola innocentis voluntas, Sanch. l. 1. d.  
12. n. 8.

374. §. 3. Si pars innocens semel remiserit adu-  
tero hanc pœnam, postea non potest amplius  
negare ob idem adulterium, Sanch. l. 9. d. 6.  
9. Fill. suprà: Si autem admiserit copulam

signa amoris sine animo remittendi jus suum, sed intendens aliis vicibus negare, potest postmodum negare, & etiam accusare, *Sanch. l. 10. d. 14.* Si autem admisit, abstrahendo ab eo, an remitteret, necne, docent *Nav. Sanch. Fill. Spor. n. 284.* non posse amplius negare debitum, vel accusare, eò quòd ista signa amoris voluntariè suscepta censeantur vera remissio, sed *Tamb. merito dubitat. V. dicenda n. 380.*

§. 4. Qui commisit incestum cum consanguinea uxoris in primo vel secundo gradu, in penam caret jure petendi debitum per *Cap. 1. De eo, qui cognov. consang. Si quis cum filiastra sua scienter fornicatus fuerit, nec à matre debitum petere, nec filiam unquam habere potest uxorem.* Et secundum *Goff. in Can. Nosse 30. q. 1.* ipso facto ante sententiam privatur eo jure. Poterit tamen uxor innocens petere debitum, uti habetur *Cap. Transmissio, Cap. Discretionem, Cap. Tue. ibid.* An autem possit uxor incestuoso illicitè petenti reddere debitum, dixi *n. 354.* Et hanc pœnam non extendi, nisi ad incestum in secundo gradu, relictè contra alios probant *Sanch. l. 9. d. 27. n. 14. de hery. supra,* quia est propter affinitatem ex copula illicita, quæ nunc extenditur ad solum secundum gradum. Ad incurrendam tamen eam pœnam non prærequiritur ulla declaratio criminis, imò sufficit occultus incestus, *Sanch. d. 30.*

§. 5. Qui non scivit illam, cum qua coibat, esse consanguineam, aut putavit esse in remotiore gradu conjunctam, non incurrit eam pœnam, nam textus dicit: *si scienter*: putatque *Sanch. l. 9. d. 31. n. 47.* excusare ignorantiam etiam vincibilem & crassam, si non sit enormiter temeraria, vel affectata. Quòd si sciverit se committere incestum

estum intra secundum gradum, sed non sciverit hanc pœnam esse illi annexam, putant *Laym. Dian. Bonac. Portel, Castrop. tr. 2. d. 1. pu. 17. Loh. Burgh. cent. 3. cas. 64.* non impediri à petitione debiti, quia pœnæ novo Jure ab Ecclesia statuta non incurruntur ab ignorante eas, uti cum communi *Sanch. in Decal. l. 4. c. 22.* maxime si pœnæ sint extraordinariæ, & illas reus in seipso teneretur exequi, uti hic facere deberet. Oppositum probabilius tenent *Henriq. Pont. Perez. Sanch. De Matr. n. 50. supra Averf. q. 17. f. 3.* sicuti enim secundum dicenda n. 642. mulier occidens virum, ut cum adultero contrahat, incurrit pœnam criminis, quamvis non sciverit esse annexam, quia impedimentum criminis non est mera pœna, sed simul inhabilitatio, ita & hic incurritur inhabilitas ad petendum debitum contractum impedimentum novæ affinitatis.

977. §. 6. Uxor, quæ cognovit consanguineum mariti sui, coacta metu gravi cadente in constantem foeminam, secundum *Sanch. hic l. 9. d. 31. Pont. Perez,* non potest à marito petere debitum, quia ille metus non excusat à culpa, ergo nec à pœna: & sicuti metus à culpa non excusat participantem cum excommunicato etiam non excusat ab excommunicatione, ita hic à parte oppositum tenent *Laym. Bonac. Loh. Averf. q. 17. f. 3. Burgh. cent. 2. cas. 52.* quia universim visus metus gravis excusat à transgressione & contumacia contra legem ecclesiasticam, cum non sit credibile benignam matrem velle obligare tantum tanto rigore, pœnæ autem tales statuuntur tantum contra transgressores & contumaces, ut docent, præter citatos, *Nav. Avil. Salas, Fill. C.* Et hinc patet ad 1. rationem. Quod autem

tus non excuset participantem cum excommu-  
nicato, inde est, quia quando metus incutitur  
in contemptum Ecclesiae, uti fieri supponitur,  
quando quis cogitur participare cum excom-  
municato, metus non excusat à culpa aut poena,  
ut dicam l. 7. n. 98. hoc autem non est in nostro  
casu.

§. 7. Si periculum sit, ne propter omissio- 378.  
nem petitionis debiti, Matrimonium uxori ni-  
mis odiosum fiat, potest maritus incestuosus of-  
ferre uxori actum conjugalem, quoties ipsi vi-  
debitur honestum, vel quoties adverteret id opta-  
re uxorem verecundam, aut alioquin futuram  
in periculo incontinentiae: Ratio est, quia hoc  
petendi genus censei potius debet redditio, ad  
quam tenetur, quam petitio debiti, S. Th. & alii  
cum Sanch. l. 9. d. 7. Addit Sanch. n. 8. conju-  
gem, cui prohibitum est petere, posse alteri ma-  
nifestare suum impedimentum, ne suam peti-  
tionem exspectet, & ne reddatur ei Matrimo-  
nium onerosum.

§. 8. Quando conjux prudenter timet, ne, si 379.  
non petat debitum, alter veniat in cognitionem  
sui criminis, & gravis inde discordia oriatur,  
petere potest debitum, & non urget hæc poena,  
Lep. l. 5. t. 10. p. 3. n. 15. Lohn.

§. 9. Quamvis conjux innocens etiam sæpius 380.  
debitum petierit ab incestuoso, non ideo cense-  
tur remisisse, aut amisisse jus impofterum ei ne-  
gandi debitum: imò cum hæc privatio juris pe-  
tendi debitum non sit in favorem innocentis,  
sed in poenam incestus, & ob affinitatem novam  
contractam, innocentem non posse hanc poenam  
remittere, docent cum communi Sanch. l. 9. d. 6.  
l. 7. & Aversa supra.

Q4

§. 106

E. I.  
2. 0. 1  
G. mor.  
I. laudii  
a Croix  
VIII  
C. A.

381. §. 10. Si uterque conjux commiserit adulterium, utrique licitum est petere & reddere debitum, quia delicta se compensant, Cap. penult. & ult. De adult. E contra si uterque sit incestuosus, neutri licitum est petere, quia utrique imponitur pœna non petendi propter contractam affinitatem, Abb. S. Anton. Nav. Silv. Aversa q. 7. l. 3. Sanch. l. 9. d. 28. addens, neutrum etiam posse reddere alteri illicitè petenti, id enim in Jure conceditur soli innocenti, neuter autem hic est innocens: si tamen malitiosè fecissent animo alterum debito conjugali defraudandi, quamvis uterque peccaret petendo, tamen Sanch. contra Avers. putat, quòd tenerentur petenti reddere, quia Cap. Si vir, De cogn. spirit. videtur ita esse decisum de cognatione spirituali, ubi redditur ratio, quia malitia & fraus non debent eis patrocinari, & idem videtur hic esse. Ratio autem universalis (quæ saepe servire poterit) est hæc, quia quando lex, etiam de se odiosa, exprimit rationem, ob quam lata est, extenditur etiam ad casum, in quo clarè occurrit eadem ratio legis, ut colligitur ex L. 2. §. 29. Quòd si curatores, ff. ad S. C. Tertyll. Ex Cap. Si postquam, cum Gloss. v. Monte, De elect. in 6. Ex L. Illud, ff. Ad leg. Aquil. Ex L. A Titio, 108. ff. De verb. oblig. junctis Glossis, docentque Panorm. Gutt. Manic. Trapat. Decim. Mascard. Barbat. Cravet. Paris. & alii, quod citant & sequuntur Pignat. in novissimis cons. 195. pag. 478. & De Justis l. 2. c. 19. n. 3. quia eadem ratio exprimitur, debet esse eadem Juris dispositio, etiam in pœnalibus; neque illa censetur esse interpretatio extensiva, sed declaratio comprehensiva, sequenda enim est mens legis, ubi exprimitur, & non solum verbum.

§. 11. Qui post ratum, sed ante consumma- 382.  
tum Matrimonium contrahit affinitatem cum  
uxore sua, non tenetur Religionem ingredi, sed  
potest reddere debitum & consummare Matrimo-  
nium, uti in simili dictum est de illo, qui  
voverat castitatem: & docet specialiter de ince-  
stuofo *Sanch. l. 9. d. 29.*

§. 12. Si fiat coitus sodomiticus, quamvis 383.  
sit vel adulterium vel incestus quoad malitiam  
& repugnantiam cum natura rationali, tamen  
non ideo incurruntur hæ pœnæ civiles aut cano-  
nicæ, neque etiam impedimentum affinita-  
tis, quia leges vel Canones loquuntur de adul-  
terio & incestu in vase naturali, nec in pœnis va-  
let extensio à minori ad majus, *Fill. tr. 30. n. 106.*  
*Amob. & alii.*

§. 13. Qui cum muliere affine uxori suæ; 384.  
tam qui cum sua consanguinea habet copulam,  
non ideo privatur jure petendi debitum, quia  
Canones tantum loquuntur de eo, qui habuit  
copulam cum consanguineis uxoris suæ. Putant  
etiam aliqui cum *Herinx*, si conjux consentiat in  
copulam incestuosam sui conjugis, privari jure  
petendi debitum, sed non invenio id ullâ lego  
rè statutum.

Q. 38. Quid dicendum sit, si Matrimonio superve- 385.  
rit cognatio spiritualis. *R. §. 1.* Si pater in neces-  
sitate baptizet suam vel suæ conjugis filium,  
contrahit quidem cognationem spirituales  
cum matre, attamen non privatur jure petendi  
debitum, quia æquum non est, ut qui obligationi suæ,  
satisfacit, ideo pœnam subeat, *Can. Ad limina 30. q.*  
*Sanch. l. 9. d. 26. n. 2. Avers. q. 16. f. 2. Gob. tr.*  
*no. n. 605.* qui dicit id probabile esse, quamvis  
cetera necessitatem fecisset, uti notavi *l. 6. p. 1. n.*

Q 5

358.

F. I.  
201  
G. mor.  
Claudii  
a Croix  
VIII

C. I.

358. idemque defendunt *Durand. Cajet. Suar. Cbr. Hurtad. Perez* d. 29. f. 6. *Dicaft.* d. 9. dub. 8. n. 90. *Spor.* n. 90. & 276.

386. §. 2. Pater absente omni alio assistens velut patrinus suo vel sua conjugis filio probabiliter etiam non privatur jure petendi debitum, quia quamvis in eo casu patrinus non requiratur ad valorem, attamen requiritur ex praecepto, & ut habeatur tota significatio Sacramenti, ergo haec etiam necessitas excusat, *S. Th.* aliique plurimi apud *Sanch.* n. 3. & *Mendo* diff. 5. q. 2. n. 179. contra *Ledesm. Henriq. & alios.*

387. §. 3. Si quis extra necessitatem stante Matrimonio contraxerit cognationem spirituales cum sua conjugis, *Glossa, Durand. Praepos. Cbr. Dicaft.* p. 11. tr. 5. ref. 39. *Averf.* supra & alii dicunt non privari jure petendi, multò minus reddendi debitum, quod *Sanch. & Bonac.* q. 4. pu. 5. n. 4. dicunt esse valde probabile, quia poena non petendi debitum non videtur esse in Jure statuta, nisi ratione cognationis spiritualis ante Matrimonium contractæ, cum Jura loquentia de cognatione illa contracta post Matrimonium nihil dicant de poena illa, sed expressè velint non separari toro, odiosa autem non sunt extendenda. E contra dicendum videtur cum communi, *Sanch.* n. 7. *Mendo* n. 165. teneri quidem reddere debitum, quia innocens non debet jure suo privari, attamen petere non posse, uti, secundum dicta antè, non potest petere, si stante Matrimonio voveat castitatem, aut contrahat affinitatem per copulam illicitam cum consanguineo conjugis. Et quamvis quoad cognationem spirituales id clarè non evincatur ex Jure, sufficit tamen communis consensus Theologorum.

Juristarum, qui in hoc *Glossam* deserunt. Neque  
hic extenduntur odiosa, sed explicantur leges in  
casibus omnino æqualibus, & per æquivalen-  
tiam ipsam.

§. 4. Si conjux ignoranter contraxerit hanc 388.  
cognitionem, non impeditur usus conjugii, ne-  
quidem quoad petitionem debiti, can. *De his*,  
10. q. 1. Cap. *Si vir*, De cogn. spirit. *Sanch. d. 32.*  
Valerque non tantum in ignorantia facti, si non  
sciverit esse filium suæ conjugis, sed etiam in  
ignorantia Juris, si nesciverit legem id prohi-  
bentem. Si tamen scivit legem prohibentem,  
quamvis non sciverit oriri illud impedimen-  
tum, non excusatur, sed impeditur à peten-  
do, *Avers.*

§. 5. Aliqui putarunt, si tam maritus, quam 389.  
uxor ejusmodi cognitionem contraxerit, delicta  
quali compensari, & neutrum privari jure pe-  
tendi debitum. Sed oppositum tenendum est,  
quia ita postulat reverentia Sacramenti; quod,  
vel in quo ministravit. v. *Avers.* supra.

§. 6. Quamvis secundum dicta impediatur 390.  
petitio debiti per supervenientem cognatio-  
nem spirituales, attamen non impeditur per  
supervenientem cognitionem legalem, uti di-  
citur n. 601. Quis autem dispensare possit ad  
petendum debitum, si Matrimonio superveniat  
cognatio spiritualis, votum castitatis  
dicetur suis locis.

Q. 59. Quid præterea addendum sit circa petiti- 391.  
onem & redditionem debiti. Bz. §. 1. Excusatur con-  
jugium à peccato gravi, quando negat alteri petenti  
debitum benevolè & amicè, non autem tan-  
quam debitum, quia tum non censetur petere  
cum animo obligandi, *Perez d. 50. n. 3.* E contra  
peccat

F. I.  
201  
mor.  
laudii  
Croix  
VIII

peccat mortaliter, si vel semel neget serio, instanter, & rationabiliter petenti, *Gob. tr. 10. n. 611.* Attamen non peccat mortaliter, saltem ordinariè, qui tantum parvo tempore differt, v. g. si petenti de die, neget, quia reddet de nocte, *Diana p. 5. tr. 5. R. 14. Perez, Gob. num. 614. Spor. num. 276.*

392. §. 2. Quamvis licitum sit negare debitum ad vitandum magnum detrimentum in bonis fortunæ vel famæ, quia contrahens non obligavit se ad notabilia incommoda ideo subeunda, *Sanch. l. 9. d. 25. n. 5.* tamen multiplicatio prolis ordinariè non excusat, nisi abesset omne periculum incontinentiæ, & immineret magna incommoditas in alendis tot prolibus, *Sot. Lp. Sa.* De cætero finis Matrimonii est propagatio generis humani, & ordinariè non ideo incurritur gravis necessitas, *Silv. Sanch. Laym. Gob. n. 625. Spor.* Et saltem in perpetuum non poterit ideo negari debitum ob periculum incontinentiæ, ergo frustra negabitur ad breve tempus, post quod nihilominus fiet conceptio.

393. §. 3. Peccat conjux, qui per voluntarias solutiones reddit se impotentem ad reddendum debitum: item, qui sine justa causa diu vel longè peregrinatur absque consensu conjugis, quia iniuste privat solutione debiti.

394. §. 4. Si vir sit amens vel ebrius, uxor potest, attamen non tenetur ei reddere debitum, quia petitio illa non est actus humanus, ergo non obligat, *Sot. Henriq. Sanch. l. 9. d. 23. Avers. q. 21. l. 7. Loth tr. 18. à n. 17. contra Nav. Silv. & alios.* Si vir sit tantum semiamens vel semiebrius; uxor tenetur reddere, quia possessio juris ad petendum stat pro viro: item si vir aliàs pareretur

pollutionem, uxor tenetur reddere, quia æquitas postulat, ut valde egenti reddatur, quod debetur, *Sanch Gob. n. 615. Spor. n. 284.* Peccat vir compos mentis, si petat debitum ab uxore amente, quia probabilissimum est periculum, ne fœtum in utero necet, *Sanch. n. 8. Gob. n. 595.* Si uerque sit impos mentis, mortale esset eos coniungere ad copulam, quia evidens est periculum proli suffocandæ, vel si nascatur, malè educandæ, ideo enim etiam vagus concubitus est illicitus, *Ledesm. Lop. Sanch. n. 5. Avers. supra.*

§. 5. Si morbus, v. g. gallicus vel lepra, valde diu duret, congruum erit, ut alter conjux aliquando reddat, *Sanch. d. 24. n. 23.* Imò videtur teneri aliquando reddere, quia nimis difficile est aliquibus perseverare in perpetua lucta contra motus concupiscentiæ: potest autem alter sic regere se, aut tali modo congregi, ut vitet periculum contagionis, *Spor. supra.* Hecticâ laborantem *Laym.* excusat à redditione debiti, quia multum nocet homini phthifico vel hecticâ laboranti effusio seminis. Si lepra supervenerit uni conjugum, alter sanus non tenebitur ei quidem cohabitare cum probabili periculo infectionis, quia obligationi debiti prævalet salva indivisi sui incolumitas, *Sanch. n. 29.* qui caput 2. De conjug. lepros. intelligit, si fieri possit absque notabili periculo infectionis. De excusatione à reddendo debito ob periculum morborum vel infectionis, plura videri possunt apud *Zacch. l. 3. c. 3. q. 6.*

§. 6. Si nimis frequenter petatur debitum, 396. negari potest, v. g. si ter unâ nocte reddiderit, potest quartâ vice negare, *Rodriq. Laym. Spor. nu. 113.* addit *Gob. n. 622.* videri etiam nimis frequen-

E. I.  
201

G. mor.  
Claudi  
a Crox

500. VIII

C. I.

quenter peti, si maritus non contentus nocturna redditione, etiam per diem petendi consuetudinem habeat; aliud est, si quandoque tantum per diem peteret.

397. §. 7. Uxor sciens ex iudicio Medicorum, se concipiat & pariat, fore per hoc in proximo periculo vitæ, illicitè ejicit semen, uti habet communis & certa, contra *Fagundez*: itaque vel deprecetur, vel neget debitum, nam secundum dicta n. 395. non tenetur reddere cum tali periculo.

398. §. 8. Uxor non peccat communicando in causa Matrimonii, aliisque rebus omnibus cum viro suo excommunicato, dummodo in crimine ipso non communicet, Cap. *Quoniam multos*, l. 1. q. 3. similiter vir cum uxore excommunicata. Quod valet, etiam si tantum ratum sit Matrimonium, & quamvis uterque esset excommunicatus. Possuntque ista pluribus videri delecta apud *Sanch.* l. 9. d. 14., ubi plura habet circa conjuges excommunicatos.

399. §. 9. Confessarius debet monere penitentem, si advertat eum negare debitum: tum autem est causa id suspicandi, si sint continuæ rixæ inter ipsos, hinc suaviter rogari potest, an etiam omnia præstet, ad quæ obligatur, conjugis suo vel suæ. De obligatione reddendi in primo bimestri, dicitur à n. 419. Ad quid teneatur uxor, si vir propter arctitudinem vasæ non possit habere copulam, dicitur n. 798.

400. Q. 60. Quid ad hunc casum sit dicendum: Cajus viduus procatu Claudiam, quæ in Matrimonium consentire noluit, nisi Cajus promitteret ei mille imperiales ad liberam ejus dispositionem in perpetuum dandos. Fasit hoc Cajus,

noctur. sed in Matrimonio invenit Claudiam minus  
 consue. habilem ad copulam, ita ut actum Matrimo-  
 que tan- niale sepius consummare non possit: & cum  
 rum, se, illeranter dicat se eo solum animo eandem  
 imo pe- duxisse sub tanto pretio, ut reliquis vitæ diebus  
 et conti- uteretur licitis delectationibus Matrimonii,  
 e vel de- Querit, an teneatur totam illam summam dare  
 cundum Claudiam. *Respondeo.* Si Claudia possit servare mode-  
 tali pe- ratibus conjugii, ita ut Cajus non ideo sub-  
 do in tit- eas periculum incontinentiæ, vel patiatur gra-  
 um vno- vestationes, Cajus tenetur præstare; quod  
 mine pa- promissit, quia Claudia non censetur se obligas-  
 tos, 11. se, nisi ad quod tenentur conjuges, conjux au-  
 unicata- tem non tenetur reddere debitum conjugi im-  
 matrimo- moderatè petenti, uti n. 396. dictum est. E con-  
 munica- tra, si Claudia non possit ei præstare illas dele-  
 deducta- ctationes licitas & moderatas, videtur probabi-  
 et circa- le, quod Cajus possit retinere, & Claudia tenea-  
 ceniten- tur remittere partem promissæ summæ. Ratio 1.  
 tum au- esse potest, quia corpus Claudiæ hic habet se ve-  
 nuz rix- lute merx habens vitium occultum, ergo sicuti  
 , an eti- vendens talem mercem postea tenetur restituere,  
 conjug- quanti æstimabile erat hoc vitium, ita Clau-  
 ni primo- dia tenebitur remittere, quanti judicio pruden-  
 teneatur- tam æstimabilis est ista inadæquata carentia li-  
 non pos- citæ delectationis. 2. Cajus dicit, se eo solum ani-  
 : Cajus- mo duxisse Claudiam sub tanto pretio, ut licitis  
 matrimo- delectationibus Matrimonii uteretur, quando  
 mittere- suam qualitas ignorata (licet accidentalis sit)  
 spofitio- fuit tota ratio & finis & unicum motivum cele-  
 Cajus- brandi contractum, illâ deficiente consensus est  
 sed- omnino involuntarius, adoque nullus, uti ex-  
 pressè *Onnate De contr. d. 3. n. 131.* sicuti si ego  
 sacerdos volens me vestire, absens emerim pan-  
 tum, quem putabam nigrum, erat autem al-  
 bus,

E. I.  
 2. 0. 1  
 G. mor.  
 Claudii  
 a Croix  
 5. VIII  
 C. A.

bus, quamvis nigredo sit qualitas valde accidentalis panno, tamen emptio est nulla, qui deficit totus finis & unicum motivum merceptionis, ergo. Pro opposita parte est, quod major vel minor habilitas corporis in Claudia non venerit in contractum, neque ad illam majorem habilitatem consensum suum restrinxit Cajus (alioquin ipsum Matrimonium esset invalidum) ergo sicuti absolute consensit in Matrimonium, ita etiam in donationem illam summam. *Nec obstat*, quod non consensisset, si scivisset defectum corporis in Claudia, nam hoc non obstante consensit nunc absolute, actus autem alius, qui futurus fuisset, si defectum illum scivisset, non obstat valori contractus nunc absolute initi. Unde ad 1. rationem in oppositum respondeo. Majorem habilitatem corporis non fuisse mercem, cum in contractum non venerit, nec de illa mentio sit facta, sed merx erat corpus secundum se habile ad validum Matrimonium. Ad 2. n. totum finem vel motivum deficere, quia simpliciter potest consummare Matrimonium, & hæc erat substantia finis, quod autem non possit tam sæpe, per accidens est, quia frequentior usus non venit in contractum. Hæc in utramque partem occurrerunt. Attamen putandum hic debere distingui duos contractus: Primus est Matrimonii, de cuius valore dubitari non debet. Secundus contractus est de pretio mille imperialium, qui per accidens adjectus: & de hoc solo est quæstio, neque de ejusmodi contractibus debet judicari idem, quod de Matrimonio, ut omnes notant cum *Sanch. l. 7. d. 18. n. 18. Leg. De just. l. 2. c. 17. n. 29.* Itaque imprimis putandum Claudiam, si præsciverit inhabilitatem suam de

frequentem copulam, commiffisse dolum, ob  
 quem contractus manet rescindibilis secundum  
 arbitrium Caji, aut saltem reducibilis ad æqua-  
 litatem, uti habent Authores omnes commu-  
 nitimè. Deinde etiamfi Claudia cum pura ig-  
 norantia & bonâ fide processerit, tamen adhuc  
 videntur urgere rationes allatæ pro Cajo: qui-  
 bus addo hanc: nam hic contractus fuit merè  
 lucrativus respectu Claudiæ, quæ ad nihil se re-  
 ciprocè obligavit, adeoque re ipsa fuit gratuita  
 promiffio vel donatio illius summæ: hoc suppo-  
 fito, communis & vera sententia est cum *Molina*,  
*Tom. Lug. De just. d. 22. n. 89.* ejusmodi promiffio-  
 nem vel donationem gratuitam vitari eti-  
 am ex solo errore, etiamfi non fit circa substan-  
 tiam, si error talis fit, ut sine eo non fieret pro-  
 missio vel donatio, quia concedens non aliter  
 videtur concedere, nisi stante veritate causæ,  
 quæ apud se movetur ad concedendum, uti ait  
*Leg. supra*, idem firmans in aliis exemplis. Hinc  
 eodem puto standum pro Cajo: Quia tamen  
 Cajo non poterit in foro externo probare illud  
 fuisse unicum suum motivum dandi illud pre-  
 cium, suadendum est, ut potiùs componat cum  
 Claudiâ. Ita judicavi cum alio Doctore an. 1709.

DUBIUM III.

401.

An & quibus ex causis possit fieri divortium.

Resp. I. Et si Matrimonium consummatum  
 inter Christianos nullo casu solvi possit,  
 quoad vinculum, vivente utroque conjuge  
 (vide *Sanch. & Perez d. 20. f. 9. & d. 55. f. 4.*) divor-  
 tium tamen, seu potiùs separatio quoad tho-  
 rum sit sequentibus casibus:

R. I. Si

201  
 mor.  
 Claudi  
 a Crox  
 VIII